Kolhoos ja üksikmajapidamine

Kolhooside asutamise alal astutakse meil juba esimesi samme. Kolhooside ellukutsumise mõte on päewakorrale kerkinud Põhja- ja Kesk-Eestis. Rõukogude Eesti talupojad suhtuwad kolhooside asutamise küsimusse alles wõrdlemisi tagasihoidlikult, sest asi on meie oludes täiesti uus ja tegelikult järele proowimata.

Rõukogude Liidu wanemates wabariikides on kolhoosid sotsialistliku ühismajapidamisworminа endale ammugi wõitnud täie eluõiguse. Näit., kui tsaariaegsel Wenemaal oli terawilja keskmine saak hektaari kohta 1909.—1914. aastate wahemikul waid 7,4 tsentnerit, siis Rõukogude Liidus oli keskmine terawiljasaak ha kohta 1938. aastal 9,3 tsentnerit (1 tsentner on 3 puuda). Eesrindlikes kolhoosides on aga terawiljasaak hektaarilt tõusnud juba 100 puudale. Samal ajal on aga otse tundmatuseni muutunud talupoegade isiklikud elutingimused.

Töö on muutunud kergemaks, tööpäew lühemaks ja töötasu on tõusnud mitmekordseks.

Kui tsaariaegses Wenes talupoeg, elades poolnäljas, töötas suwel 15—18 tundi päewas, siis keskmine tööpäewa pikkus kolhoosides oli 1938. a. kõige kibedamal töökajal juuli- ja augustikuudes waid 9,6 tundi. Kui 1932. a. oli kolhoosniku perekonna kogu sissetulek (sissetulek rahas ja natuuras) üleliiduliselt 2132 rubla, siis 1937. aastal tõusis kolhoosniku perekonna keskmine sissetulek töötulust 5848 rublale. Eesrindlike kolhoosnike üldsissetulekud on aga wiimase paari aasta jooksul tõusnud paarikümne tuhande rublani aastas. Need andmed õnnelewad selget keelt.

Eesti NSW oludes, mis mitmeti erinewad Rõukogude Liidu wanade wabariikide oludest, kerkiwad kolhooside küsimuse otsustamisel esile järgmised küsimused: 1) kas kolhooside asutamine on meil õigustatud majanduslikult; 2) kas üksiktalude asendamine kollektiiwsete ühismajapidamistega on õigustatud ühiskondlikult-kultuuriliselt ja 3) kuidas annawad eesti oludes ennast kolhoosis kooskõlastada talupoja isiklikud ainelised huwid ühiskondlike huwidega?

Kas suurmajapidamine wõi wäikemajapidamine, selle küsimuse otsustamisel ütles seltsimees Stalin järgmist:

„Suurmajapidamiste jõud põllumajanduses wõimaldab kasutada masinaid, kasutada teaduse andmeid, kasutada wäetisi, tõsta tööwiljakust ja anda sel teel suuremaid koguseid müügiwilja. Ja wastupidi: wäiketalude nõrkus seisab selles, et nemad on ilma wõi peagu ilma neist wõimalustest, millest tingituna nad ojutuwad waid poolikult kasutatud, wäikese turutoodanguga majapidamisteks" („Leninismi küsimused", lk. 185).

Et see nii on ka meie oludes, seda tõendawad ka meie paremini korraldatud riigimõisade sellekohased kogemused. Kui näit. Eestis seni üleriigiline terawiljatoodang ha kohta oli 1000 kg, siis selle arwu juures Eesti paremini korraldatud suurmajapidamiste toodang ületas tawaliselt 2000 kilo piirid. On ilma pikemata arusaadaw, et toodangu suurenemisega kaasaskäiwalt wäheneb ka terawilja omahind. Seega õigustawad suurmajapidamised ennast majanduslikult täiel määral ka meie oludes.

Kolhoosis, wõrreldes tawalise suurmajapidamise tüübiga, on aga saagi tõstmise wäljawaated suuremad weel selle tõttu, et kolhoosi ühismajapidamise toodangu suurenemisega suureneb ka üksiku kolhoosliikme isiklik sissetulek ja töötulu, sest kolhoosiliige pole mõni riigimõisa moonakas, nagu teda hallparunid nimetawad, waid sotsialistliku ühismajapidamise täisõiguslik liige, kellel on oma peremehelik sõna kaasakõnelemise ja kaasaotsustamise õigus kolhoosi juhtimisel. Kolhoosi majanduslik arengu wäljawaated awardawad weel selle tõttu, et riik ulatab oma abipakkuma käe selle sotsialistliku ühismajapidamise kõigetõlgseks uuesehitamiseks.

Mis putub kolhooside ellukutsumise õigustatusse meie tüüpilise ühiskondlik-kultuurilise arengu seisukohalt, siis Rõukogude Liidu aastakümnepikkused kogemused kõige ühiskondlik-kultuurilise arengu edasiwimisel õnnelewat selget keelt. Kolhoosidel on oma lugemislauad, raamatukogud, lastesõimed, teatrisaalid, spordiwäljakud jne.

Kolhoosiliikmete isiklike töötulude tõusu tagajärjel on wiimastel aastatel kolhoosiliitmete kodudesse teed leidnud klawerid, raadiod ja mootorrattad. Kolhooside kultuurilisest arengust õnnelewad selget keelt ka sellekohased arwandmed. Näit. 1932. aastal olid riigi, ühiskondlike organisatsioonide ja kolhooside kulutused ühiskondlik-kultuurilistele ettewõtetele 61,73 rubla ühe inimese kohta, 1937. aastal aga 234,74 rub.

Toodud tõsiasjadest selgub, et kui tahetakse surnud punktilt kangutada eesti halli tüüla ühiskondlik-kultuuriliselt mahajäänud elu ja tõsta seda ligemale linnade tasemele, siis pakuwad selleks soodsaid wäljawaateid Rõukogude Liidu sellekohased kogemused põllumajanduse wabatahtlikul ümberkorraldamisel sotsialistliseks suurmajapidamisteks-kolhoosideks.

Kolhooside küsimuse kaalumisel tekitab meie talupoegade keskel rohkesti kõkkuwidimõtlemisi küsimus, kas kolhoosis leidub hindamist töö mehe wõimete kohaselt ja kas suurenewa tööpingutusega kaasaskäiwalt suureneb ka wastawalt töötaja isiklik töötasu? Rahawaenlaste ja mitmesuguste teistsorti urgitsejate poolt lendu lastud kuulujuttude põhjal kardetakse nimelt, kas kolhoosi astumine ei muuda senise „wabatalupoja" riigi moonakaks?

Küsimuse süwenemisel tuleb ütelda, et see kartus on täiesti põhjendamata. Kolhoosi töö juhib liikmete eneste poolt walitud juhatus ja kontrollib nende eneste poolt walitud rewisjonikomisjon. Seega on iga kolhoosiliige täisõiguslik peremees ühises sotsialistlikus suurmajapidamises, kus maa on antud riigi poolt tasuta igaweseks kasutamiseks.

Tehtud töö hindamisel ja töötulude arwestamisel on aga läbi wiidud põhimõte, et logardeisaa ära süüa tubli töömehe töowilja, sest kolhoosis hinnatakse töötulu tehtud töö hulga ja wäärtuse järgi.

Selle põhimõtte rakendamine wõimaldab igale kolhoosiliikmele maitsta oma täit töowilja. Igale perekonnale kuuluw wäike isiklik majapidamine aga wõimaldab igale kolhoosiliikmele korraldada oma isiklikku elu wastawalt isiklikele kalduwustele ja maitsele. Toodust selgub, et kolhoos on sotsialistlik suurpõllupidamise worm, mis wõimaldab talupojale rahuldada oma isiklikke huwe ühiste huwide raamides, kindlustades ühtlasi paremaid ja kultuurilisemaid äraelamiswõimalusi.

Kollektiwiseerimise põhiüliks on põllumajanduslik artell, milles ühistatakse ainult põhimised tootmiswahendid ega ühistata õuemaid, elukoonid, osa piimakarjast, pudukarja, kodulinde jne. Praeguse arengu etapil ühendab artell kõige paremini talupoegade isiklikke huwe ühiskondlike huwidega. Endastmõistetaw, et kolhooside loomine peab toimuma wabatahtlikuse põhimõtete alusel talupoegade endi poolt riigiwalitsuse toetuse ja abiga.

J. B.